

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2014/2015

Destinace (země, město): Srbsko, Bělehrad

Jméno, příjmení: Mgr. Zdeněk Andrlé

Filološki fakultet Univerzitetu u Beogradu, Katedra za slavistiku, Grupa za bohemistiku

Studentski trg 3, 110 00, Beograd, Srbija

<http://www.fil.bg.ac.rs>

<http://www.fil.bg.ac.rs/katedre/ceski/index.html>

sekretar.slavistika@fil.bg.ac.rs

+381 112 021 618; +381 112 639 550

Obecné informace

Oddělení českého jazyka (Grupa za češki jezik) je součástí Katedry slavistiky Filologické fakulty Univerzity v Bělehradě. Čeština jako hlavní předmět (jednooborové studium bohemistiky) se vyučuje ve čtyřletém programu (bez státních zkoušek a obhajoby diplomové práce). Na bohemistice působí 7 pedagogů (včetně lektora). Forma studia je denní. 1. ročník studia byl ve školním roce 2006/7 otevřen podle nových kritérií Boloňské deklarace, přičemž byla přijata koncepce 4 + 1 (4 roky „bakalářského“ studia, 1 rok magisterského studia s obhajobou diplomové práce). Nadále ovšem panují značné nejasnosti při aplikaci boloňského systému (titul bakalář reálně neexistuje, magisterský stupeň – zde mr – není adekvátní českému, resp. boloňskému pojetí). V praxi to znamená, že se setkáváme se třemi

typy studentů (resp. programů), kteří studují dle tzv. „starého systému“ a „starého“ a „nového“ bolognského programu. Proces není doposud završen, a tak se každým rokem setkáváme s další, poupravenou variantou výše zmiňovaného. Češtinu lze rovněž studovat jako volitelný jazyk – jedná se o dvouleté studium (ve 2. a 3. ročníku), které si zapisují především studenti slavistiky.

Velkým tématem doposud zůstává přechod na systém hodnocení dle Společného evropského referenčního rámce (SERR pro jazyky). Proces transformace nadále trvá. Předpokládá se, že studenti bohemistiky by po 4 semestrech měli dosahovat úrovně B2.

Studenti

Počet studentů v každém ročníku se pohybuje kolem dvanácti (do prvního ročníku v tomto školním roce nastoupilo, kvůli stanovené kvótě, 14 studentů), přičemž přesný počet kolísá podle jejich schopnosti splnit podmínky nutné pro zápis do dalšího ročníku. Jejich věk se pohybuje od 19 do 24 let. Do tohoto počtu nejsou započítáváni studenti, kteří studují češtinu jako volitelný jazyk. Od školního roku 2013/2014 je do 1. ročníku „volitelné češtiny“ z kapacitních důvodů přijímáno asi 30 studentů, ačkoli poptávka několikanásobně převyšuje tento počet. Oficiální počet studentů je vzhledem k nepřiliš jasnému systému o málo vyšší než faktický. Setkáváme se se studenty – tzv. absolventy – kteří prakticky odchodili povinné předměty ve všech čtyřech ročnících, ale chybí jim splněné zkoušky (např. včetně zkoušky z českého jazyka 2). Nevýhodou je rovněž to, že studium bohemistiky (stejně jako dalších oborů na Filologické fakultě) je pouze jednooborové, což snižuje možnost uplatnění absolventů. Zajímavé je i rozvržení zkoušek – např. studenti 1. ročníku absolvují v prvních dvou semestrech až 12 zkoušek, z nichž pouze několik má přímou souvislost se studovaným jazykem, tedy češtinou. Samotná nabídka povinně volitelných či volitelných předmětů je nedostačující, resp. mizivá.

Studenti mají k dispozici 6 zkouškových období (září, říjen, leden, únor, červen, červenec).

Výuka

Oficiální pracovní úvazek lektora býval v minulých letech 12 hodin týdně (1. a 4. ročník po 2 hodinách, 2. a 3. po 4 hodinách týdně). Ve školním roce 2014/2015 byl však lektorův

neoficiální úvazek 18 hodin týdně (smlouva úvazek nijak nespecifikovala). V příštím školním roce bude lektor podepisovat smlouvu na hodinově blíže nespecifikovaný pracovní týden, v praxi ovšem, dle mých předpokladů, nepřesáhne jeho reálný úvazek 20 hodin za týden.

Jedná se zejména o lektorská, tj. jazykově-konverzační cvičení. Lektor taktéž spolupracuje s lektorkou domácí, jež se zaměřuje především na gramatiku, a s tzv. vyšší lektorkou, jejíž pracovní náplní jsou překladová cvičení. V letošním školním roce lektor vedl i cvičení ze syntaxe. Čeština jako volitelný jazyk se vyučuje po 4 hodinách týdně.

Od 1. ročníku jsou cvičení vedena výhradně v českém jazyce se snahou zachovat logickou a časovou souslednost. Lektorské semináře jsou tak prakticky jednou z mála možností, kde mohou studenti slyšet a praktikovat český jazyk. Lektorské hodiny mají rozvíjet především komunikační dovednosti. Níže uvedené knihy slouží lektorovi jako textová opora k sestavování jakéhosi kompilátu, jenž je dále rozvíjen dle aktuálních potřeb studentů (Holá, Lída: Czech Step by Step; Nekovářová, Alena: Čeština pro život; Cvejnová, Jitka: Česky, prosím; Holá, Lída: Czech Express I, II; starší ročníky využívají publikaci J. Bischofové a kol. Čeština pro středně a více pokročilé). Semináře jsou často oživeny i jazykovými hrami, písničkami či prací s novinovými aj. články. Do výuky jsou zakomponovány i reálie a obecně kulturní informace. Kontinuita výuky je ovšem nabourávána 6 zkouškovými obdobími či častými stávkami studentů (např. na začátku akademického roku 2011/2012 byla téměř celá říjnová výuka na Filologické fakultě blokována nepočetnou skupinou stávkujících; v letošním školním roce byly protesty spíše symbolické).

Podmínky pro výuku

V akademickém roce 2008/2009 se díky dotaci z české strany podařilo jednu z učeben vybavit moderní technikou (včetně několika počítačů a LCD televizoru). Bohužel ji však kvůli administrativnímu nedorozumění využívají bohemisté asi jen z 50 procent. Vybavení ostatních učeben, které se nacházejí v prostorách Filologické fakulty, je zcela základní, tedy tabule + psací potřeby. Většina učeben, v nichž lektor vyučuje, se nachází ve sklepních prostorech fakulty. Často dochází také k nedorozuměním v případech, kdy je jedna učebna přidělena ve stejný den a čas dvěma různorodým skupinám.

Lektor sdílí kabinet nejen se všemi pedagogy bohemistiky, ale i s kolegy slovakisty (úhrnem 14 pedagogů). Kabinet je vybaven několika počítači s přístupem na internet, tiskárnami a skenerem.

Součástí katedry je i zvlášť vyčleněná bohemistická knihovna, která je součástí slavistické bibliotéky (kolem 5000 knih). K dispozici je i videotéka (čítající na 270 filmů).

Další aktivity

Z dalších aktivit bych zmínil především organizaci studentských výměn a stipendií, vydávání srbsko-česko-slovenského časopisu LEN/ŇOCHOD, projekci filmů (1x týdně), spolupráci s českou menšinou (včetně přednášek, terénních výzkumů a dalších projektů), organizaci překladatelské soutěže, pořádání exkurzí do ČR, vánočního večírku, již tradičního „pasování“ studentů do 1. ročníku, katalogizaci bohemistické knihovny, organizaci přednášek českých autorů či pedagogů, nepovinná ortografická a lexikální cvičení apod.

Spolupráce

Katedra bohemistiky výrazněji spolupracuje zejména s krajanskou komunitou v srbské části Banátu. Kromě toho velice úzce spolupracuje s českým zastupitelským úřadem v Bělehradě. V letošním školním roce proběhla oficiální návštěva – kabinet bohemistiky přivítal na akademické půdě velvyslankyni a konzulku českého zastupitelství v Bělehradě. Komunikace i vzájemné vazby jsou vynikající a více než standardní (vedle oficiálního přijetí nových studentů velvyslankyní je zastupitelský úřad spolupořadatelem každoroční překladatelské soutěže; pořádá četná setkání, koncerty, filmové projekce či přednášky našich autorů, kterých se účastní taktéž studenti bohemistiky). Díky finanční podpoře Velvyslanectví České republiky v Bělehradě se na naší katedře každoročně konají odborné přednášky hostujících pedagogů z ČR (ve školním roce 2014/2015 se podařilo realizovat blok přednášek PhDr. Jiřího K. Kroupy a prof. Lubomíra Machaly). Díky českému zastupitelskému úřadu jsou vydávány bohemistické publikace. Ambasáda je zároveň jedním ze dvou hlavních finančních přispěvatelů studentského časopisu. Tradičně vynikající je spolupráce s LŠSS Masarykovy univerzity v Brně. V letošním roce se naší katedře podařilo navázat intenzivnější spolupráci s Katedrou literární kultury a slavistiky Univerzity Pardubice (semestrální pobyty našich

studentů). V jednání je také intenzivnější spolupráce s Českou besedou Bělehrad. Na podzim roku 2014 naši studenti úspěšně reprezentovali bělehradskou bohemistiku při tlumočení hostujícímu Národnímu divadlu Praha.

Podmínky pro lektora

Lektor podepisuje pracovní smlouvu na dobu určitou. Z pravidelného 14denního platu odvádí daň, zároveň je mu hrazeno zdravotní a sociální pojištění. 1x měsíčně dostává rovněž příspěvek na dopravu. Ubytování (samostatný dvoulůžkový pokoj ve zvláštním křídle studentské koleje) je bezplatné. Vybavení pokoje je spíše hotelového typu (minibar namísto ledničky s mrazničkou, 1plotýnkový vaříč). V případě návštěvy (i trvalé; včetně rodinných příslušníků) je nutno uhradit taxu 5 euro/osobu/noc. Nevýhodou nadále zůstává, že teplá voda je pouštěna pouze 2x denně (v dopoledních a večerních hodinách). Svéráznou kapitolu pak představuje hojný výskyt švábů.

Z historie katedry bohemistiky

Základy katedry bohemistiky položil profesor Radovan Košutić, jehož zásluhou se formovala Katedra východo- a západoslovanských jazyků. Ke vzniku katedry bohemistiky přispěl ještě další vážný faktor – podepsání kulturní konvence mezi Československem a Jugoslávií po 1. světové válce. Zásluhu za rozvoj bohemistiky si zaslouží rovněž Dr. Otokar Kolman, jenž na zdejší univerzitě působil mezi světovými válkami jako lektor českého jazyka. Po 2. světové válce došlo k reorganizaci katedry a čeština, spolu s ruštinou a polštinou, byla jedním ze tří předmětů, jež bylo možno studovat. V roce 1962 se Katedra východních a západních slovanských jazyků mění na Katedru slavistiky. Z dalších významných osobností bychom mohli zmínit profesora Mirkoviće, profesorku Popović či Dušana Kvapila.

Ostatní

Zejména v prvním roce působení nastávají problémy při udělení povolení k pobytu. Vše je komplikováno byrokratickými, mírně nepřehlednými praktikami.

Doručování materiálů (zejména knih) je často blokováno místním celním úřadem, proto doporučuji pro doručování zásilek využít naše velvyslanectví.

Ačkoli je lektorovi hrazeno zdravotní pojištění, doporučuji si jej ponechat (vzhledem ke korupci) i v ČR.

Za osobní úspěch považuji to, že se mi daří motivovat studenty ke studiu českého jazyka (drtivá většina jej totiž studovat nechce). Na vině je systém přijímacího řízení. Téměř absolutní většina se hlásí na anglický či španělský, potažmo ruský jazyk, ale kvůli nízkému percentilu dosaženému u přijímacích zkoušek na něj nejsou přijati. Je jim tedy nabídnut některý z jazyků „menších“ (včetně češtiny).

O Bělehradě

Bělehrad je moderním pulzujícím městem (oficiální statistiky uvádějí, že v něm žijí asi 2 miliony obyvatel; neoficiální ovšem počítají s 2,5 miliony) na rozhraní východního a západního světa, které se doslova každodenně konfrontují. Nemalé problémy činí Středoevropanovi i bělehradské mikroklima (obrovská vlhkost, teploty přesahující již v jarních měsících 30 °C či prudký nárazový vítr). Navzdory obecnému českému mínění není v Bělehradě nijak zvlášť nebezpečno. Bělehrad se pomalu vrací na svůj post balkánské metropole. Lze např. zaregistrovat strmý nárůst turistů či stále bohatší kulturní život. Srbsko také prochází reformačním obdobím, Bělehrad sám pak prudkou modernizací, která s sebou přináší ojedinělé komplikace (zejména v dopravním systému). Mladým lidem se navrací evropské smýšlení a rozhled. Samostatnou kapitolou je pak ekonomická nestabilita.

Bělehrad, 31. července 2015

Mgr. Zdeněk Andrlé